

FØROYA. SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 4.

Lýsingaprisur fyri petitreglur: 30 oyr. á forsiðuni, 20 oyr. á 3. og 4. síðu. Við stórrí lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 27. januar 1931.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið — Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsum, brævasvarstodum og skrivstovum. Telf. 143.

5. árg.

Tandlæge BREND

træffes 11—5. Telf. 114.

Dansk Storfiskeri ved Grønland.

Et Moderskib paa 6000 Tons og 24 Fiskerbaade.

Grev Ahlefeldt-Laurvig, der har været i England og fort afsluttende Forhandlinger med et stort engelsk Selskab angående et dansk Storfiskeri i de grønlandske Farvande, vendte forleden tilbage til København.

»Social-Demokraten«, København, har haft en Samtale med Ahlefeldt-Laurvig om de store Planer om Storfiskeriet, og han udtaler i denne Forbindelse:

Et halvt Aars Arbejde.

Forhandlingerne i England er det foreløbigt sidste Led i et halvt Aars Arbejde, der begyndte med, at jeg rejste omkring til Fiskerne paa Vestkysten for at interessere dem for dette Fiskeri, og det lykkedes saa godt, at jeg har Tilsagn fra 300 Fiskere om, at de vil være med til det.

Jeg har nu i England fort Forhandlingerne med det store Helder-Koncern, og disse Forhandlinger har fort til, at jeg har sikret mig et 5 a 6000 Tons stort Moderskib »Artic Prince« med de tilhørende 24 Fiske-Motorbaade for en meget rimelig Pris, og til, at der er truffet Overenskomst med Koncernen, saaledes at den aftager den Fisk, som det danske Selskab fanger, i Hull.

Iøvrigt har jeg i mit Arbejde støttet mig til et Udvalg, der bestaar af Kaptajn Einar Mikelsen, Skibsreder T. C. Christensen og mig selv, og Udvalget er paa forskellig Maade blevet bistaaet af Folketingsmand Hans Nielsen og Forstiklerer Jens Damgaard, Klim, der staaer som Representant for en overvejende Del af de nordjyske Vesterhavsfiskere.

Et flydende Værksted.

»Artic Prince« er et Skib, der er udrustet med det nyeste paa Storfiskeriets Omraade, og navnlig er Fryseanlægene udmærkede. Det ligger langt roligere i Søen end de fleste andre Skibe, og det har selvfølgelig stor Betydning der, hvor Fiskeriet foregaar 2 a 300 Sømil fra Land, og hvor Farvandet hvornaar det skal være kan blive hærget af Storme.

Hver af de 24 Motorbaade driver Fiskeri, naar Vejret er til det, og der er ubegrænsede Fiskemængder, saaledes at hver Baad normalt kan fiske 2 Tons Helleflynder om Dagen. Saa snart en Baad har fisket sin Last, gaar den til Moderskibet med den. Den hejses om Bord i Davider og Lasten tømmes ud.

Ombord gaar man da i Gang med at berede Fisker til Frys-

ningen og derefter fryses den i Fryseanlægene ved en Temperatur paa + 25 Grader Celcius og kan nu holde sig i Maanedre. Man har Eksempel paa at saaledes frosset Fisk kan holde sig i 18 Maanedre og være ligesaa velsmagende som nyfange Fisk.

Fisken maa fryses, inden den har været to Timer oven Vandet.

Moderskibet er saaledes et stort flydende Værksted, ligesom det er Lagerskib for alt det, man kommer til at bruge under Fiskeriet.

Man regner med at kunne fiske saa længe indtil Moderskibet har fuld Last, det vil sige ca. 6000 Tons Fisk, og saa sætter hele Flaaden Kurs mod Hull, hvor »Helder« aftager Fisk og sørger for at faa den solgt ved den Fiskeauktion, som afholdes der.

Det er ikke saaledes, at Fisker straks skal sælges. Den kan jo holde sig i Maanedre i den frosne Tilstand, og derfor behøver man kun at sælge den naar man kan opnaa rimelige Priser.

Besætningerne og deres Lønninger.

Moderskib og Motorbaade skal have en samlet Besætning paa 232 Mand. For Tiden er der gennemgaaende beskæftiget Englændere og Nordmænd, og det er Meningen at anvende de specielt uddannede Folk som Instruktører, naar Skibet kommer under dansk Flag, indtil vi kan faa vore Folk uddannede til at træde i deres Sted. Derimod erstattes selve Fiskerne straks til Foraaret af Danske, og det vil sige, at 200 danske Fiskere faar Beskæftigelse her.

Hvert Baadeflag kommer til at tælle 5 Mand, og det bliver for deres Vedkommende et Slags Andelsfiskeri. Selskabet betaler hver Baad med en fastsat Pris for de Fisk, den bringer til Moderskibet, og leverer Mandskabet den Kost og øvrige Fornødenheder for en bestemt Pris, og antagelig vil hver Fisker kunne tjene 12 a 1500 Kr. i rede Penge i den Tid, Fiskeriet varer, 4 a 5 Maanedre, og Formanden ca. 2500 Kroner.

Det vil altsaa sige at de Fiskere, der tager ud paa Storfiskeri, vil tilsammen kunne tjene ca. 300.000 Kr. foruden hvad deres Fortæring koster.

Selskabet skal nu søges dannet.

Efter at det forberedende Arbejde nu saaledes er gjort, er det Meningen, at man vil gaa til Dannelsen af et Aktieselskab med en Kapital paa mindst 1 Mill. Kr. Bestyrelsen for det bliver det nævnte Udvalg, suppleret med et Par enkelte Herrer og et Representantskab, og man vil ogsaa søge at opnaa Statens Støtte til, at Foretagendet kan gennemføres.

Grev Ahlefeldt-Laurvig slutter med at pointere, at alt er lagt saaledes til Rette og at alle Erfaringer tyder paa, at det danske Storfiskeri ved Grønland

vil blive en økonomisk Succes samtidig med, at det vil skaffe Fortjeneste til en Del danske Fiskere.

I hvørs tænastu?

Hvad der er skjult i Mørket —

Taø koma ofta fær tíðir, hvor ið tað, sum i myrkrunum er skjúlt, kemur fram i dagsins ljós, sum t. d. í greinini, »Tingakrossur« har út millum manna í endanum á tí farna árinum. Greinin, ið skýrd var »Javnaðarpolitikurin í Føroyum«, hósk-lóð heldur illa til navnði. Tað var júst ikki tann føroyski javnaðarpolitikurin her heima, ið stóð fyri høgum, men — so lógið tað enn ljóðar — Ísvirkí á Tvøroyri.

Hví júst »Tingakr.« framsetur sín ilnarihugsan uppá prent, er fyri mongum ein gáta. Tað var óivað betur fyri »Tingakr.«, um hendan ilnarihugsan ikki kom fram í dagsins ljós, og ikki allarminst fyri sjálfstýrisflokkin, hvørs málgaug »Tingakr.« er.

Suðuroyingar eru óivað líka dugandi menn eins og aðrir Føroyingar, so »Tingakr.« kundi spart seg og ikki roynt at knæsa eina fyrirøðu — sum enn bert er ein roynd — við politikskari agitiatiún. Um so er, at einasti vegur, ið kann fara til, at Suðuroyingar vilja falla í. Patursson til kníggja, gongur tvørturum eina av »Tingakr.« knæsaða fyrirøðu, so er tað ein dýrt vunnin sigur, og leir menn, ið fremstir eru í slíkum niðurbrottingararbeiði, skuldu skamma seg, tagt og ikki latið teirra eitrandi hatur til menn, ið hava aðrar hugsjónir, gingið út yvir Ísvirkí. Tað eru óivað nógvir sjálfstýrisfugaðir Suðuroyingar, ið hava lagt doyn á fyrir at framt hesa fyrirøðu, og má tað tí koma teim illa við, at »Tingakrossur« fellur teim í ryggin.

Líka lítið, sum slíkt somir »Tingakr.«, líka lætt visir hettar greffliga domi á, hvat ið »Tingakrossur« ber í barmi. Hvart er tað annað enn tórn orð, »Tingakrossur« frá viku til viku ber út millum manna? Hvorjar somdir vinnur »Tingakr.« sær við at fáa Ísvirkí fyrir bakka? —

Tað kundi verði — um ikki stultligt — so forvitnisligt at frætt, og helst hjá Suðuroyingum, hví »Tingakr.« vil kova føroyskt framtaksstarv. Danskir peningaseðlar eru eins góðir og teir norsku(?), ið halda »Tingakrossur« uppi. Har slík hugsjón ger seg galdandi, má alt halda upp; slíkt er fyrir tálpulingar at tosa um.

Um ikki annað, so eigur »Tingakr.« tókk fyrir, at hann hevur sýnt Føroyingum, fyrst og fremst Suðuroyingum, sín góða vilja í at forkoma føroyskum framtaksemi. Suðuroya fiskimenn kunnu ikki vænta sær nakra hjálpanð bond frá trøllahólini á Áarveg, frá »Tingakr.« — Dethlef Thomsens organ.

Streymur.

Offentligt Møde om den økonomiske Situation.

Som meddelt i sidste Nr. havde et 3-Mands Udvalg fra »Havnar Arbeiðsmannafelagi« indvarslet til Møde i Thorshavn Lørdag d. 17. Jan.

Vi bringer nedenstaaende et sammenfærgt Referat af Mødets Forhandlinger:

Typograf J. A. Rasmussen, der er Medlem af nævnte Udvalg, bød Velkommen, hvorefter han indledede Mødet: Han fremsatte de Planer, der af Udvalget var rejst for at afværge, at man atter kom ind i en lignende Situation, hvor Fiskerne ikke havde faaet deres surt erhvervede Penge for det forløbne Fiskeriaar. Planen gik i Hovedsagen ud paa, at Staten, efter nærmere Regler, stillede et Beløb til Disposition til Fordel for Fiskerne, saaledes at disse, efter en skønsmæssig Mindstepris, kunde faa deres Andel af Fangsten, 35%, udbetalt af disse Statsmidler. Ved Afregningen kunde Beløbet atter indgaa, dog saaledes, at Laanet skulde blive permanent, som en Reservefond. Statistiken viser, at Fiskernes Andel gennemsnitlig i de sidste Aar har været ca. 2—3 Millioner pr. Aar. Planen er fremsat kommet paa et noget sent Tidspunkt, men det var muligt at faa Sagen fremmet, om Landsnævnet anbefalede et saadant Andragende fra »Føroya Fiskimannafelag« og det desuden fandt energisk Støtte hos vor Rigsdagsrepræsentation.

Folketingsmand Samuelsen udtalte, at Planen var af stort Omfang, men vi er alle klar over, at det vil blive et nationalt Gode, om Fiskerne fik kontante Penge udbetalte rettidigt. Det vil sikkert have sine Vanskeligheder med at faa en saadan Plan gennemført. Men for at lette Gennemførelsen vilde han anbefale, at man indskrænkede sig til at andrage om en Tredjedel af det her nævnte Beløb, nemlig en Mill. Kr. Forholdet er jo, at Fangstafættelsen og Betaling falder i 3 Perioder, saaledes at man kunde regne med at faa brugt denne ene Million 3 Gange om Aaret. Han vilde efter bedste Evne støtte et saadant Forslag, om det kom frem i Rigsdagen, og alle maa indrømme, at det vil faa stor Betydning, ikke alene for Erhvervsorganisationerne, men for os allesammen, om Fiskerne kunde disponere over Contanter, saa snart de havde landet deres Fangst, eller deres Andel af Fangsten.

R. Rasmussen (Sekretær i F. R.) var ikke i Stand til at tale Fiskerforeningens Vegne. Forholdet er jo, sagde Taleren, at flere Rederier endnu ikke havde kunnet afregne Fiskerne, og der er derfor mange Fiskere, som endnu ikke har faaet sit Tilgodehavende for sidste Aar. Fiskerne har ikke helt gennemført Fradeling af deres Andel,

35% af Fangsten. Der er i Aar saaledes kun fradelte for ca. 130.000 Kr. Der har været forskellige Forslag fremme i den senere Tid for at faa forbedret de nuværende usikre Forhold for Fiskerne. Saaledes er der 2 Forslag fremkommet om Oprettelse af nye Banker. Det ene Forslag gaar ud paa Oprettelse af en Pengeinstitution med en Grundkapital paa 300.000 Kr., i Lighed med »Føroya Banki«, det andet er mere storslaet, da det drejer sig om 22 Mill. Kr. Fiskerforeningen har vedtaget at oprette en Salgscentral, hvorigennem Fiskernes Andel af Fangsten skulde sælges. Taleren kunde godt tænke sig, at ogsaa Rederne vilde tilslutte sig en saadan Salgscentral. Hvis man kunde opnaa et Laan i den Retning, som er fremhævet her paa Mødet, var det naturligt, om det eventuelle Laan stod i Forbindelse med Salgscentralen.

Landstingsmand Patursson udtalte sig mere forbeholdent med Hensyn til at andrage Staten i et saadant Øjemed. I andre Lande, f. Eks. Island og Norge, var det Bankerne, der financerede Erhvervslivet. Vi har ingen saadan Bank, til Trods for, at det var Hensigten, da man i sin Tid arbejdede for Oprettelsen af den nuværende »Føroya Banki«. Det lykkedes ikke dengang at faa Bankordningen gennemført saaledes som tilsigtet, og vi ligger derfor i Dag, som vi ligger. En Islænder havde en Gang sagt: Færingar maa ikke tænke paa en Oprejsning økonomisk, for der oprettes en selvstændig færøsk Bank, der financerer det færøske Fiskeri. Saaledes er det. Jeg kan derfor om det foreliggende Forslag kun sige, at jeg gaar ud fra, at det her drejer sig om midlertidig og hurtig Hjælp, og vil derfor støtte Forslaget, hvis det kommer i Rigsdagen, tiltrods for, at jeg ikke er for en saadan Canossagang. Det næste maa blive, at vi faar en selvstændig Bank.

A. Ziska folte sig kaldet til at sige nogle Ord, idet han i disse Dage arbejdede for Oprettelse af en færøsk Nationalbank. Selvom Fiskeriet er det største Erhverv og saaledes trænger til mest Støtte, maa der ogsaa gøres noget for at støtte andre Erhverv, saasom Landbrug, Industri og Haandværk. Det er 25 Aar siden, at Lagtinget vilde faa oprettet en færøsk Bank med Sæddelstedesekret. Nu kan »Føroya Banki« snart holde 25 Aars Jubileum, men har ikke været det færøske Samfund til nævneværdig Nytte. Det er derfor paa nuværende Tidspunkt Anledning til at arbejde for en snarlig Oprettelse af en færøsk Nationalbank, saaledes som det var Hensigten for 25 Aar siden. Taleren oplæste derefter nedenstaaende Andragende til Færoernes Lagting, som han i disse Dage samlede Underskrifter paa:

Til Færoernes Lagting.

Færingerne har længe følt, at vore Næringsveje ikke kan givedet færøske Samfund saa godt